

Kansanterveyslaki, sotekriisin synty ja ratkaisuyritykset

Sote ja kansalaistoiminta seminaari,

Vähäjärvi 15.10.2021

Antti Holopainen

**TAPATURMA- JA
SAIRAUSINVALIDIEN LIITTO RY**

Kansanterveyslaki

Edisti palveluiden yhdenvertaista saatavuutta, mutta jäi toteutuksessa puolitehen

- Luovuttiin maksuttomuuden periaatteesta
- Leikkauspolitiikka vaikeutti palvelujen saatavuusongelmien ratkaisuja
- Terveiden eriarvoisuus alkoi kasvaa vrt Työterveyshuolto
- Väestön muuttaminen maalaiskunnista kaupunkeihin romutti vähitellen pienkuntiin pohjautuvan terveyskeskuspalvelujen kuntarahoitus pohjan

Väestö keskittyi maalta kaupunkeihin

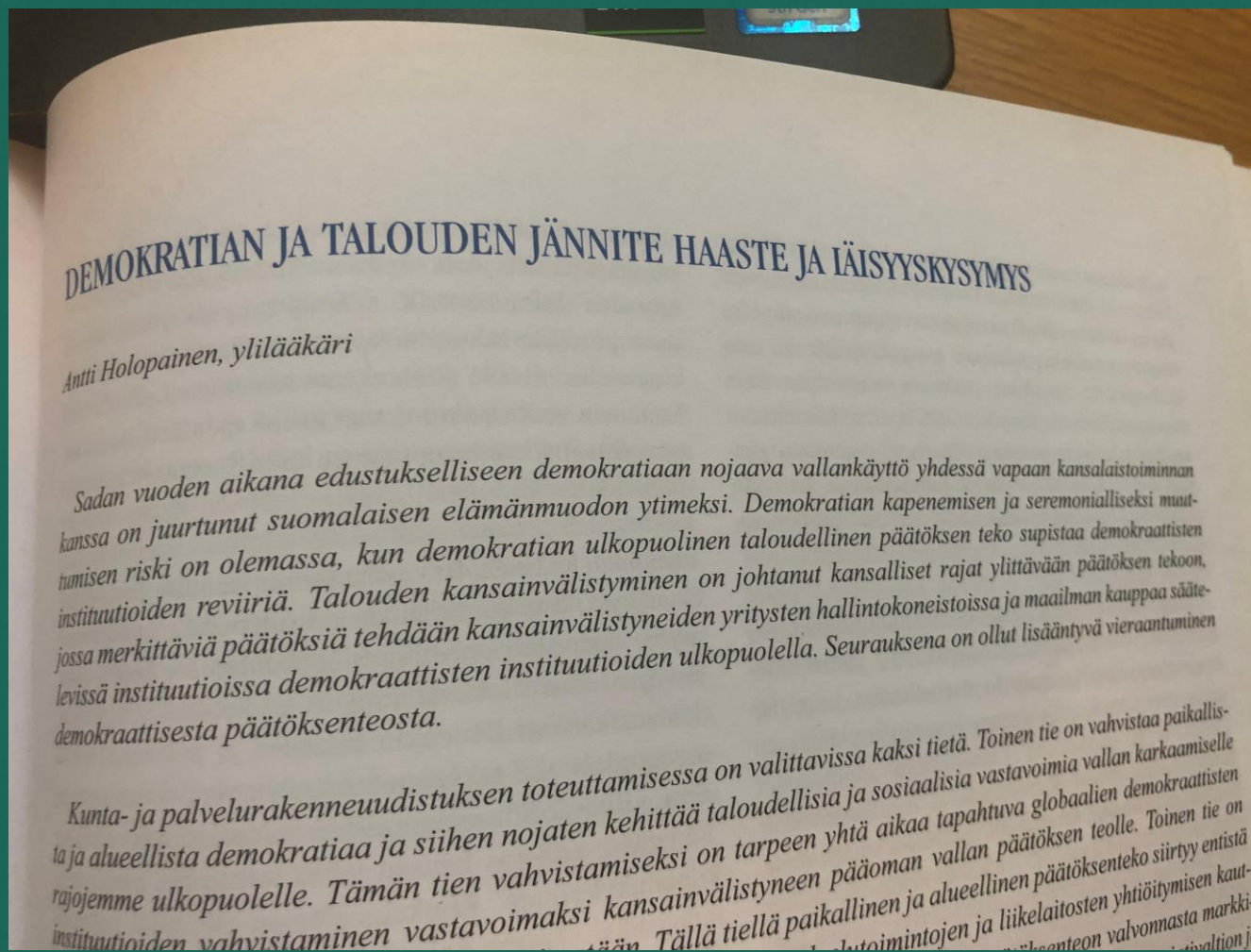
- Pienten kuntien rahoituspohjan heikentymiselle etsittiin erilaisia kuntayhtymäratkaisuja ja ostopalvelujärjestelyjä
- Todettiin laajemman väestöpohjan tarve palveluille
- Ehdotuksia erilaisista kuntamalliuudistuksista
- Lääninhallinnon uudistus valtion toimesta
- Maakunnat
- Kuntayhteistyön mallina säilyi kuntayhtymämalli, mikä johti ”hallintohimmeleiden” monimutkaistumiseen

Uudistusesityksiä

- 5 ”ERVA”-aluetta sotehallinnon uuden mallin perustaksi (Yliopistosairaalamalli)
- ”100 kuntaa”, kuntapohjainen malli
- Maakuntamalli
- Matka varrella valtiorahoitteisia palvelujen integrointimalleja
- Paras-hanke 2007-2011, edisti kuntaliitoksia valtion ”porkkanoilla”, saldo 59 kuntaliitosta
 - Peruskuntamalli
 - Palvelupiirimalli
 - Aluekuntamalli
- Tuon ”harjoituksen” jälkeen alkoi maakuntapohjainen soteuudistuksen valmistelu

”Parasta demokratiassa” 2008 Päijät-Hämeen palvelurakennemuutosprojekti

SOTE-bisnes

”kulissivaikuttajana”

- Sotepääoman nopea kasautuminen, kun työterveyspääoma ja kokonaisulkois/hoivaulkoistumallien arkkitehdit löysivät toisensa
- Kolme ”lobbaria”, Mehiläinen, Terveystalo, Pihlajalinna
- Oikeistopuolueissa ja keskustassa hahmoteltiin koko julkisen terveyssektorin yhtiöittämistä
- ”järjestäjä” = maakunta ja tuottaja erotettava toisistaan => keskussairaalat, terveyskeskukset ym. muutetaan yhtiöiksi, joista palvelutuottajia ja vaaleilla valittu maakuntahallinto järjestäjä, jolla perustuslain 19§ perustuva velvollisuus turvata palvelut kansalaisille (Sipilän hallituksen sotemalli)
- Perustuslakivaliokunta tyrmäsi esityksen perustuslain vastaisena, koska julkisella vallalla vastuu palvelujen turvaamisesta väestölle (osakeyhtiölainsäädännön mukainen tuotanto ei ole julkista tuotantoa, vaan hankintalain mukaan markkinoilla kilpailutettavia palveluostoja)

Kun sotelobbareiden rakentama ”miina” purettiin, Sotelakien säätämisen loppusuora meni helposti

- 15 vuoden asiantuntija/virkatyövalmistelun viimeistely saatiin nopeasti pakettiin
 - Lakipaketti voimaan 1.7.2021 alkaen
 - Vaalit 23.1.2022
 - Siirtymävaihe vuosi 2022
 - Uusijärjestelmä aloittaa 1.1.2023

Mitenkä tästä eteenpäin

- Sotekansalaisjärjestöjen edunvalvonnan pelikenttä menee täysin uusiksi
- Herääkö ruohonjuuritason kansalaistoiminta vastaavalla tavalla, kuin 1970-luvulla yritti herätä, jää nähtäväksi
- Holopaisen ennuste vuosimallia 2008 (Parasta demokratiassa 2008 s.69:

Ihmiset niin Suomessa kuin Kiinassa ja kaikkialla etsivät tietä ja keinoja paikallisen, alueellisen, kansallisen ja globaalien demokratian kehittämiseksi. Kaikkialla tarve tähän nousee globalisoituneen talouden demokratiaa kaaventavista paineista. Kunta- ja palvelurakennemuutoksen keskeisimmäksi tavoitteeksi tulisi määrittää demokratian vahvistaminen ja kansalaisvaikuttamisen lisääminen.